

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дин Георги Велков Колев

НА

ДИСЕРТАЦИЯ

за присъждане на образователна и научна степен

„ДОКТОР”

**В ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 1. ПЕДАГОГИЧЕСКИ
НАУКИ; ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ**

**1.2. ПЕДАГОГИКА (ТЕОРИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕТО И
ДИДАКТИКА – СОЦИАЛНА ЕКОЛОГИЯ)**

НА ТЕМА:

ОТПАДЪЦИТЕ – СОЦИАЛНО-ЕКОЛОГИЧЕН ПРОБЛЕМ НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ

ДОКТОРАНТ: АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ ИВАНОВ

**НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: проф. д.ик.н Маргарита Кирова
Бонева**

Предлаганият дисертационен труд е посветен на основните подходи към проблема с отпадъците като един от социално-екологичните проблеми на глобализацията се свят.

Разгледани са структурите и функциите на социално-екологичните системи. Екологичната сигурност в глобализацията се свят и казусът “глобализация – национална сигурност – социална екология” като особено важни за нормалното развитие и съществуване на всяка държава са представени в съответствие със съвременното им състояние.

Особено внимание е отделено на факторите, които замърсяват околната среда. Човекът се разглежда като главен екологичен обект.

Изграждането на личности с ценностни ориентации за разбиране на актуалните проблеми, свързани с взаимоотношенията общество – природа в условията на глобализацията е своеобразна гаранция за социално-екологичната и националната сигурност на всяка държава.

Разработката има теоретико-приложен характер и е свързана с проблема за отпадъците в глобализацията се свят.

Дисертацията разкрива същността и съдържанието на концепциите, методите и подходите за справяне със социално-екологичните проблеми на обществото.

Докторантът е доказал хипотезата на изследването: „Добрата социално-екологична грамотност на учениците и студентите, свързана с

проблемите с отпадъците е предпоставка за решаване на социално-екологичния проблем с тях.»

Структурата на съдържанието е взаимосвързана съвкупност от разработването на актуални теоретични, методологични и практико-приложни проблеми, в съответствие с поставената цел и задачи.

Подборът и подреждането на темите, по съответните проблеми им осигурява последователност, систематичност, адаптивност и мултипликативност при обогатяване на знанията по разглежданите проблеми, а това позволява оценка на тяхната актуалност, значимост, иновативност, практико-приложна и познавателна стойност.

За постигане на поставената цел и за решаването на научноизследователските задачи са използвани разнообразни целесъобразни, адекватни на проблематиката общи и специфични методи на научно познание: теоретичен анализ, системен анализ, изучаване и обобщаване на практики за събиране и обработване на информация, емпирично изследване, изучаване на документи, наблюдение, анкети, емпирично-дидактометрично изследване върху замърсяването с отпадъци.

Приложният характер на изследването се определя от спецификата на социално-екологичните проблеми и социалните последици от замърсяването на околната среда с отпадъци.

Дисертационният труд е опит да се обобщят, систематизират и обосноват целесъобразни препоръки за решаване на социално-екологичния проблем с отпадъците и гарантирането на социално-екологичната сигурност.

Представеният научен анализ, научно-приложните резултати, приложените методики и модели могат да послужат за създаване на редица национални и ведомствени документи, третиращи тази материя. Това е особено значимо днес, когато глобалната криза е факт.

Диагностиката за знанията и уменията на учениците и студентите, осъществявана с тест се провежда с еталон, въз основа на който се констатира и взема решение за ефективността на метода на работа и организационната форма.

Критерийното оценяване е оценяване на компетентност, фиксирана в критерия, който предварително е определен, за да гарантира високо качество на подготовка. Тази величина има комплексен характер. Показателят изразява количествена характеристика на променливата величина и представлява реализация на тази променлива и числова форма.

Днес особено актуален е проблемът за състоянието и тенденциите в екологизацията на образованието в новите условия като съществен показател за иновативния потенциал и социалната релевантност на образователните институции.

В подкрепа на това е и разработения дисертационен труд. Получените резултати от провеждането на педагогическия експеримент позволяват не

само да се направят изводи за нивото на подготовка на учениците и студентите, но и да се очертаят факторите, влияещи позитивно или негативно върху качеството на образованието.

Резултатите са представени в Приложение към дисертационния труд. Незадоволителните отговори в анкетите са доказателство, че изследвания контингент, който може да се приеме за представителна извадка не познава екологичните термини, социално-екологичните проблеми в т.ч. и този с отпадъците, както и документите за опазване на околната среда и устойчивото развитие.

В средните училища се използват възможностите на екологизацията на учебното съдържание в отделни урочни единици, но цялостна концепция по социално-екологичната грамотност на българското население няма.

Проблемите на ДОИ, учебните програми, учебните планове за ВУ и други обективни обстоятелства дават основание да се твърди, че екологичната грамотност на българското население не е на необходимото ниво, за да се справи с множеството социално-екологични проблеми на глобализацията се свят.

Познаването на екологичните понятия, не говоря за социално-екологичните е задоволително, което е индиректна оценка за качеството на екологичното образование.

“Глобалната криза”, като че ли е атрибут на съвременното общество, което е приело и се е примирило със състоянието на взаимоотношенията общество – природа, независимо, че тези проблеми ежедневно присъстват в медиите и глобалните мрежи, а човек епизодично е изложен на отрицателното въздействие на замърсената околна среда.

Този факт обуславя и актуалността на настоящото изследване, което на база теоретичен анализ представя актуалните проблеми, свързани с казуса “глобализация – социална екология – сигурност”.

Обстоятелството, че в Р България няма конкретен нормативен документ, който да третира социално-екологичните проблеми на глобализацията се свят дава основание на докторанта да предложи **Методика за разработване на Концепция за решаване на социално-екологичните проблеми**, като особено място в нея заема **предложението за разработване на Програма и Концепция за социално-екологична грамотност**.

Предложената програма се базира на продължителен процес на проучване на съществуващите документи, информация за състоянието на социално-екологичната грамотност и социално-екологичните проблеми на глобализацията се свят.

Основната цел на *Програмата* е да подкрепи повишаването на социално-екологичното образование във всички форми на формалното и неформалното образование и Европейски програми за образование. Програмата е своеобразна гаранция за повишаване на социално-

екологичната грамотност на населението. Тя изисква промяна в ДООИ за учебно съдържание и нови учебни програми, както за интегрираните (Роден край, Околен свят, Човекът и природата, Човекът и обществото), така и за учебните предмети Химия и опазване на околната среда, Биология и здравно образование, Философия, Свят и личност). Програмата включва индикатори за образователната система (учебни програми, учебни планове, учебни помагала, управление на образователния процес и качество на образованието). Структурата и обемът на учебното съдържание, съобразени с ДООИ се допълват с идеи за учебни програми и образователни стратегии, съобразени с Концепцията за устойчиво развитие.

НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

- Разработен е модел за решаване на социално-екологичния проблем с отпадъците.
- Разкрита е същността и обогатена теорията на социално-екологичните проблеми в глобализацията се свят.
- Създаден е концептуален теоретичен модел за решаване на социално-екологичните проблеми в съответствие с условията и обстоятелствата в страната и глобализацията се свят.
- Диагностициран е социално-екологичният проблем с отпадъците в контекста на националната сигурност.
- Разработен е модел за оценка на социално-екологичната грамотност.
- Изследвана е социално-екологичната грамотност на ученици и студенти, свързана с проблемите с отпадъците.
- Предложен е модел за решаване на социално-екологичния проблем с отпадъците.
- Обоснована е необходимостта от преосмисляне на управлението на организациите в сферата на образованието с цел повишаване на социално-екологичната грамотност на населението и ефективно решаване на социално- екологичните проблеми и изграждане на личности с ценностни ориентации за разбиране на взаимоотношенията общество-природа в условия на глобализация, което е своеобразна гаранция за социално-екологичната и национална сигурност на всяка държава.

Направените в дисертационния труд препоръки изискват на базата на предложения Концептуален модел да се пристъпи към реализиране на програмата за повишаване на социално-екологичната грамотност и разработване на Концепцията за решаване на социално-екологични проблеми в страната. Определен считам, че е необходимо преосмисляне на управлението на организациите в сферата на образованието с цел повишаване на социално-екологичната грамотност на населението и ефективно решаване на социално- екологичните проблеми.

В заключение, считам че предложената дисертация и авторефератът отговарят напълно на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за такъв вид научен труд.

Оценявайки предложеният дисертационен труд, който недвусмислено представя докторанта като оформен, задълбочено познаващ проблемите и високоерудирани научен работник, горещо препоръчвам на многоуважаемото Научно жури да присъди на **Александър Димитров Иванов** образователната и научна степен „**доктор**» в ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 1. ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ; ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 1.2. ПЕДАГОГИКА (ТЕОРИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕТО И ДИДАКТИКА – СОЦИАЛНА ЕКОЛОГИЯ).

РЕЦЕНЗЕНТ:
(ПРОФ. ДИИ Г. КОЛЕВ)

